

De Duitse overheid meende dat komkommers, sla en tomaten de bron waren van de Ehec-infecties.

Jaarverslag RASFF

Controle aan buitengrensen werkt

Tekst: Norbert van der Werff | Foto's: SignElements, Norbert van der Werff

Het Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) kreeg het afgelopen jaar bijna 9000 meldingen van verontreinigde of anderszins ongeschikte producten. Daarvan gingen er 617 over ernstige incidenten, 7,1 procent meer dan een jaar eerder. De verscherpte controle aan de buitengrenzen van de EU werpt vruchten af.

De meest voorkomende redenen voor de melding waren schimmelgiftstof aflatoxine, pathogenen als Salmonella en residuen van pesticiden. Het meest ingrijpende incident was echter de verontreiniging met de Ehec-bacterie die meer dan vijftig mensen het leven koste.

De meeste meldingen hadden betrekking op China (558 meldingen), gevolgd door India (337) en Turkije 318. Net als in 2010 vormden deze landen de top-3. Over producten uit alle drie de landen werden in 2011 meer meldingen gedaan dan in 2010. De notificaties over China namen toe van 345 in 2009, naar 449 in 2010 en 558 in 2011. Over producten uit India waren er in 2009 slechts 154 meldingen, maar een jaar later waren dat er al 251 en in 2011 337, iets meer dan

Turkije. Over dat land werd in 2009 278 keer 'geklaagd', in 2010 255 keer en in 2011 318 maal.

De groei van de meldingen van China en India hangt mogelijk samen met de groei van de economie. Als er meer wordt geëxporteerd, kan er immers ook vaker iets misgaan. Er is echter nog een andere reden. De Europese Unie heeft de controle aan de buitengrenzen aangescherpt voor risicovolle producten uit bepaalde landen met een slechte reputatie. Er werden 17,8 procent meer partijen bij de grens geweigerd. Die producten kwamen dus niet op de markt. De EU-lidstaten waarover de meeste meldingen worden gedaan, zijn Duitsland (152), Spanje (131) en Frankrijk (125). Nederland, na de VS de tweede exporteur van agrari-

sche producten in de wereld, is met 74 meldingen het zesde EU-land en staat overall op de zestiende plaats. Vorig jaar waren er over producten uit Nederland 52 meldingen en in 2009 71.

Pathogenen

De meeste meldingen over ziekteverwekkende micro-organismen gingen over Salmonella. RASFF noemt dat opmerkelijk omdat EFSA eerder nog vaststelde dat het aantal ziektegevallen door Salmonella in 2010 met 9 procent was afgenomen, een daling voor het zesde achtereenvolgende jaar. Dat RASFF een groei van het aantal meldingen constateert, hangt samen met de categorieën. De groei is niet te wijten aan producten van dierlijke oorsprong als vlees, vis en melk, maar aan groente en fruit en in mindere mate kruiden en specerijen en diervoeder. Er waren maar liefst 86 meldingen voor Salmonella in paanbladeren voornamelijk uit Bangladesh. Het is in Zuidoost-Azië traditie om op deze bladeren te kauwen

om het gebit te reinigen en de adem frisser te maken. In vrijwel alle gevallen werd de melding gedaan door Groot-Brittannië. Of er in de UK meer op paanbladeren wordt gekauwd of dat er meer op wordt gecontroleerd, vermeldt het jaarverslag niet. Over *Listeria monocytogenes* werd 107 keer een melding gedaan, vergelijkbaar met een jaar eerder en na een groei in voorgaande jaren. In 61 gevallen ging het daarbij om vis: 42 meldingen hadden betrekking op gerookte zalm.

E. coli

Veruit de ernstigste voedselveiligheidskwestie was de uitbraak van de Shiga producerende *E. coli* bacterie O104:H4, beter bekend als de Ehec-bacterie, in mei 2011 in Duitsland en een maand later in Frankrijk. In totaal waren er meer dan vijftig dodelijke slachtoffers, zo'n 3000 gevallen van bloederige diarree en ruim 850 gevallen van de nierziekte HUS. EFSA speelde een rol bij het traceren van de bron van de twee uitbraken. De oorzaak was niet komkommers, sla of tomaten en ook geen taugé, zoals de Duitse autoriteiten aanvankelijk dachten, maar waarschijnlijk een partij uit Egypte geïmporteerde fenegriekzaden.

Pesticiden

In het jaarverslag is te lezen dat het aantal notificaties over residuen van pesticiden voor het tweede achtereenvolgende jaar scherp is gestegen. Van de 363 meldingen voor residuen van bestrijdingsmiddelen, waren er echter slechts 46 over voedingsmiddelen of diervoeder afkomstig uit een EU-lidstaat. Het RASFF wijst ook hier op het effect van de ver-

scherpste controle aan de buitengrenzen. Zo wordt bijvoorbeeld de helft van de partijen van bepaalde groenten uit Thailand en uit de Dominicaanse Republiek geïnspecteerd en tien procent van de partijen van bepaalde groenten en fruitsoorten uit Egypte. Pas als de resultaten van de analyses bekend zijn, worden de partijen vrijgegeven.

Dergelijke intensievere controles waren er ook op aflatoxine, een door schimmels geproduceerde gifstof die vooral wordt aangetroffen op noten en pinda's. Zo leverde de 20 procentcontrole op pinda's uit India 133 meldingen op en de 50 procentcontrole op kruiden uit India 41 notificaties. De 10 procentcontrole op pinda's uit Argentinië zorgde voor 40 notificaties. Meer meldingen betekent dus niet direct dat de situatie onveilig is geworden. Als er meer wordt gecontroleerd, wordt er immers ook meer gevonden. De frequentere controles op risicovolle producten aan de grens hebben mogelijk een preventieve werking doordat in het land van herkomst al beter wordt gecontroleerd. Al met al was er een lichte daling van de hoeveelheid notificaties over aflatoxine, van 649 in 2010 naar 585 in 2011.

Verboden stoffen

Hoewel de meeste meldingen in het Rapid Alert System gaan over biologische of chemische verontreiniging, zijn er ook notificaties over voedingsmiddelen of supplementen met een

verkeerde samenstelling. In veel gevallen gaat het daarbij om producten om af te vallen. "Vaak worden die via niet-traditionele kanalen verkocht zoals internet en zijn daardoor moeilijker te controleren en van de markt te halen als er een risico is vastgesteld", aldus het jaarverslag. "Deze supplementen hebben mogelijk niet het beloofde effect, maar wat erger is, ze bevatten soms stoffen die ernstige schade veroorzaken en die vaak niet op het etiket staan." Omdat de producenten vaak niet in de EU zijn geregistreerd, is het moeilijk om te voorkomen dat ze in de EU op de markt komen. "Het is daarom belangrijk dat de consument ervan bewust wordt gemaakt dat zulke producten van onduidelijke herkomst niet veilig kunnen worden geconsumeerd."

Er waren in 2011 zo'n 90 meldingen over onveilige dieetproducten. Bijna 70 daarvan bevatten verboden stoffen. Bovendien waren er meer dan 40 meldingen over ontbijtgranen en bakkerijproducten met een hoog gehalte aan aluminium. Ook waren er 20 meldingen over vis die met koolmonoxide was bewerkt om de kleur te stabiliseren dan wel te maskeren dat de vis niet vers is. Illegale kleurstoffen zoals Soedan-Rood in kruiden en specerijen komen veel minder voor dan een jaar of zeven geleden. ■

De overheid heeft weinig zicht op ondeugdelijke buiten de EU geproduceerde voedingssupplementen die via internet worden besteld.

Zware metalen

Zware metalen werden vooral aangetroffen in materialen die in contact komen met voeding, zoals (beschilderde) glazen of bekertjes. In totaal waren daar 163 notificaties over. Hiervan hadden 91 meldingen betrekking op vis(producten). In 76 gevallen was kwik aangetroffen, 14 keer cadmium en één keer lood.